

Beindult a jegybanki propagandagépezet

Inflációs jelenés

Gazdaságpolitikájának utolsó hivatalos kritizálóját is elnémította a kormány. Az MNB legfrissebb jelentésében hemzsegek a hatalom ámokfutását alátámasztó rigmusok – mintha csak a Nemzetgazdasági Minisztérium írta volna.

A Z ÁTKOS IDŐKET IDÉZŐEN FOJTJA EL Matolcsy György elnök a jegybankban a szólásszabadságot. Senki nem vehet részt gazdasági tematikájú rendezvényen, vagyis ott, ahol a kormány gazdaságpolitikáját kritika érheti. Még a kutatók sem mehetnek el tudományos konferenciákra, az egyetemek, szakmai szervezetek meghívásait le kellett mondaniuk. Az MNB sem ad otthont szakmai fórumoknak. A Magyar Közgazdasági Társasággal közösen március 25-ére – Az exportsiker vállalati nézőpontokból címmel – a Szabadság térre meghirdetett rendezvényt technikai akadályokra hivatkozva lefűjték. Költségtakarékossági okokkal indokolták az április 5-ei konferenciájuk elmaradását, amelyen korábbi jegybankelnökök – köztük a New York-i Fedé, valamint az MNB-t kétszer, 1990–1991 és 1995–2001 között irányító Surányi György – szólaltak volna fel.

A diktatórikus jegybanki hatalomátvétellel szembetűnően köszön vissza az MNB legfrissebb inflációs jelentésében is. E háromhavonta megjelenő kiadvány eddig a jegybanki stáb legfontosabb szakmai anyaga volt; alapos, magas színvonalú és objektív helyzetértékelése miatt nemcsak hazai, hanem külföldi gazdaságkutatók és elemzők is szentírásként kezelték. Már csak azért is, mivel nemegyszer kritizálta a kormány tevékenységét, annak pártállására való tekintet nélkül. Noha például Matolcsy elődje, Simor András 2007 márciusában Gyurcsány Ferenc javaslatára került az MNB élére, ez nem volt akadálya annak, hogy az inflációs jelentés

Gyurcsány 2009. áprilisi távozásáig folyamatosan figyelmeztessen rá: a 3 százalékalatti GDP-arányos deficit eléréséhez további megszorítások szükségesek. Maga Simor is többször nyilvánosan bírálta Gyurcsányékat, hogy terveikkel az ország nem mászik ki a kátyúból.

E kormánykritikai él Matolcsy érkezésével egy csapásra eltűnt. A három hónappal korábbi inflációs jelentést készítő stáb mára jócskán kicserélődött – jobbára a fel-sőbb pozíciókban lévőket bocsátották el –, a megmaradtaknak pedig megparancsolták, hogy nem bírálhatnak, s a gazdasági növekedésre és a költségvetési egyenlegre vonatkozó számaik nem lehetnek rosszak a kormányéinál. Ennek legdurvább

megnyilvánulásaként már az MNB tak-sálja a legtöbbre az ideai GDP-t, az szerinte fél százalékkal nőhet (lásd táblázatunkat), jövőre pedig 1,7 százalékkal. S a számok mellett a kísérszövegek, magyarázatok is jelzik, hogyan kíván megfelelni Matolcsy annak a jegybanktörvényi kitétel-nek, mely szerint a „független” MNB-nek a rendelkezésére álló monetáris politikai eszközökkel támogatnia kell a kormány gazdaságpolitikáját. Ez a törekvés szült olyan megfogalmazásokat, mint például hogy „felvevőpiacaink élénkülésével a nö-vekedés 2013-tól folytatódhat”, noha nincs mit folytatni, hiszen tavaly 1,7 százalékkal visszaesett a gazdaság. A növekedés húzóereje az MNB szerint az export lesz,

Elnöki szisztematika

Sokakat elbocsát a hatéves jegybankelnöki mandátumának ötödik hetét taposó Matolcsy György, akik akár csak a legenyhébb kritikával is illeték az Orbán-kormányt, illetve az általa irányított nemzetgazdasági tárcát. Teheti: demokráciákban szokatlan módon, utolsó miniszteri munkanapján a jegybank alapító okiratának átirásával elérte, hogy egymaga dönthesse valamennyi alkalmazottja fizeté-séről és sorsáról. Március végéig az addigi 112 cégjegyzésre jogosult vezető és szakértő közül 22-nek a talpára kötött útilaput, méghoz-zá a stratégiai legfontosabb pozícióban lévőeknek, és korántsem biztos, hogy ezzel vége az elbocsátásoknak.

A Gyurcsány-éra alatt kinevezett két alelnökét ugyan Matolcsy – határozott idejű mandátumuk miatt – nem tudta azonnal eltá-volítani, ám a befolyásuktól megfosztotta őket. Mindössze egy-egy marginális területet hagyott meg nekik, Király Júliának a készpénzlogisztika, Karvalits Ferencnek a statisztika felügyeletét. Korábbi fajsúlyos teendők, mint a monetáris politika, a pénzügyi stabilitás és a hitelösztön-zés irányítása a jegybanktörvény alkalmassági előírásainak meg nem felelő új alelnökhöz, Balog Ádámhoz kerültek. Múlt csütörtöktől övé lett a statisztika felügyelete is, miután Karvalits, megbízatása lejártával, távozott. Így már csak Király képviseli a régi, „renitens” vezetői gárdát; az ő mandátuma július 3-án ér véget.

Matolcsy elődjének, Simor Andrásnak az első Orbán-kormány alatt, 2001-ben kinevezett

A MONETÁRIS TANÁCS ÜLÉSTERME. *Se kép, se hang*

az autóipari beruházásoknak köszönhetően. Jelesül a január végén debütált Mercedes-modelleknek, amelyek gyártásának helyszínéül a Daimler Benz még a Gyurcsány-kormány alatt, 2008 júniusában választotta Kecskemétet.

FELTÜNŐEN KIHANGSÚLYOZZA az állam jótekonny hatását a gazdasági folyamatokra az MNB jelentése. A szerzők láthatóan a jogkorlátozó intézkedések – mindenekelőtt az alkotmánymódosítások – miatt külföldön már szalonképtelen kormányt próbálják jobb színben feltüntetni a választások előtti évben. Az inflációs jelentés szerint például a tavaly 5,2 százalékkal visszaesett beruházások az idén,

állami megrendeléseknek köszönhetően, „számottevően” élénkülhetnek. Ennek fejedeztet azonban szinte kizárólag EU-források teremthetik meg, melyeket – mondta Matolcsy még miniszterként, tavaly októberben – az infrastruktúra fejlesztésére fordítanak, de szerephez juthat a mezőgazdaság is. A vállalatok beruházási lehetőségeit, válság- és más diszkriminatív adóival, éppen a kormány foszlatta szerte, miközben az üzleti szféra a kedvezőtlen piaci kilátások és a szigorú banki hitelfeltételek miatt amúgy sem igen hajlik most fejlesztésekre. Komoly új befektető pedig „a jogsértő vagy a joggal visszaélő lépések miatt megfelelő nemzetközi garanciák nélkül nem akar idejönni” – állapította

meg a GKI Gazdaságkutató Zrt. legfrissebb prognózisában.

A leglátványosabb jegybanki párfordulás a költségvetés megítélésében mutatkozik, amit az inflációs jelentést ismertető Virág Barnabás közgazdasági előrejelzési és elemzési igazgató úgy vezetett fel, hogy „a kormány többször bebizonyította a költségvetés melletti elkötelezettségét” – mintha nem is jegybanki alkalmazotként, hanem kormánytisztviselőként beszélt volna. A három hónappal korábbival ellentétben az MNB most már számol a pénztárgépek bekötéséből származó gazdasági kihéberedés pozitív hatásával, és már azt is elfogadja, hogy az államkincstártól összejön a tervezett 80 milliárd forint tranzakciós illeték. Igaz, ebből még mintegy 60 milliárd hibádzik, aminek beszédéhez – olvasható az inflációs jelentésben – a Nemzetgazdasági Minisztériumnak lépéseket kell tennie. Ezt Matolcsy előző munkahelye meg is ígérte az MNB-nek. Vagyis úgy fordult a széljárás, hogy a nyilvánosság az MNB-től tudja meg: a kormány tovább emeli a tranzakciós illetéket. Vagy a kulcsnövelésével, vagy az illetékköteles államkincstári tranzakciók körének kiszélesítésével, például a nyugdíjkifizetések adómentességének megszüntetésével. Mivel e lehetőségek bármelyike nehezen vállalható a választás előtti évben, az sem kizárt, hogy a kereskedelmi bankokra kirótt illeték mértéke nő tovább, aminek a levét persze az ügyfelek isszák meg.

E tehernövelés lehet az a költségvetési kiigazítás vagy annak egy része, amit ▶

két alelnökével – Auth Henrikkel és Adamecz Péterrel – 2007-ben ugyancsak négy hónapig kellett együtt dolgoznia, mégsem csorbította azok hatáskörét. Most ráadásul Orbánéknak keserű pirulát kell lenyelniük, mert nem tudták megakadályozni, hogy az általuk szakmailag és erkölcsileg is kikezdett Simor az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank alelnöke legyen, miután a londoni székhelyű intézmény mintegy száz pályázó közül őt választotta. Annak ellenére, hogy az Orbán-kormány jelezte: számára Simor nemkívánatos személy. (Végül mégis megszavazták, mert kínosnak tartották, hogy a magyar jelölt pont hazája kormányától kapja az egyetlen ellenszavazatot.)

Matolcsy szakított azzal a hagyománnyal, hogy a monetáris tanács kamatdöntő ülését követően a jegybankelnök – aki egyúttal a tanács

első embere is – sajtótájékoztatót ismerteti, milyen szempontok vezérelték a grénum tagjait, milyen javaslatok hangzottak el, a döntés egyhangúan vagy szoros szavazati aránnyal született-e meg. Pedig e tradíciót még az első Orbán-kormány alatt kinevezett, Matolcsyhoz hasonlóan szintén miniszteri székéből érkezett Járai Zsigmond teremtette meg. Éspedig a nemzetközi szokásokkal összhangban: az amerikai jegybank szerepét betöltő Fed, illetve az Európai Központi Bank elnöke is tart sajtótájékoztatót a kamatdöntések után, amit a piacok feszülten figyelnek, az ott elhangzottak eligazodási pontot jelentenek. Palotai Dániel, az MNB frissen kinevezett ügyvezető igazgatója a következőképpen érvelt az InfoRádióban Matolcsy hallgatása mellett: főnöke azért beszél majd keveset, hogy mondandójának súlya legyen.

Magyar nagybetegek

Még az említésétől is rettegnek a bankárok annak, hogy Magyarországon akár egy fillérnyi bankbetét is veszélybe kerülhet, noha Ciprus óta tudni, bármi megtörténhet, így joggal foglalkoztatja a kérdés a hazai megtakarítókat is. A 2011 végi mintegy tízmillió magyarországi bankbetét oroszlánrésze, 99,6 százaléka teljes védelmet élvezett, mivel kisebb volt a 100 ezer eurós értéktárhánál. Viszont a fennmaradó 0,4 százaléknál a teljes betétösszeg csaknem egyharmadát őrizték. Frissebb adatok nem lelhetők fel, mert az Országos Betétbiztosítási Alap (OBA) – a banki adatközlés átfutására hivatkozva – közel háromnegyed éves késéssel teszi közzé az előző évi információkat. Így be kell érni azzal, hogy a magyarországi hitelintézetek 15 hónappal ezelőtt összesen 17 731 milliárd forintnyi betétet őriztek, amiből 12 204 milliárd volt az OBA védelmére jogosult magán- és céges megtakarítás. A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete legfrissebb, idén januári adataiból úgy tűnik, e szám máig nemigen változott.

Elméleti veszélyben – az OBA kimutatása szerint – 39 ezer betétes lehetett 2011 végén, akiknek a bankokban őrzött együttes vagyona 5 ezermilliárd forintba rúgott. Szakemberek szerint az OBA által nem védett, 100 ezer eurónál – mostani árfolyamon körülbelül 30 millió forintnál – vastagabb bankbetétek tulajdonosai többnyire privátbanki ügyfelek.

Ha egy hitelintézet fizetéseképtelensége miatt az ott elhelyezett bankbetét nem vehető

fel, akkor az OBA 20 munkanapon belül köteles kártalanítani 100 ezer euróig az ügyfelet.

A hazai betétbiztosítás csak akkor véd meg, ha a bank csődbe megy. Az ellen nem nyújt védelmet, ha az állam úgy dönt, mint Cipruson – ami az EU bankuniós tervei alapján akár fő szabállyá is válhat –, hogy a bajba jutott, de még nem fizetéseképtelen bank szanálásában a nagybetegeinek is részt kell venniük.

A betéteseket nem a számla befagyasztásakor érvényes, hanem az OBA kártalanításának kezdőnapját megelőző napi jegybanksi középárfolyamon fizetik ki. Ha mással nem, e kurzussal akár még jól is járhatnak, hiszen a betétek generális, több bankot érintő befagyasztása valószínűleg jócskán meggyengítené a forintot. Nagyobb megtakarítások esetleges elvesztése ellen a vagyon megosztása a legjobb védelem, hiszen a betétbiztosítás bankonként vonatkozik az ügyfelekre. Így több százezer eurós megtakarítás 100 ezer euró alatti részletekben több bankban elhelyezve az OBA védelmét élvezheti. Igaz, a vagyon ilyen felszeletelésével el lehet veszíteni a privátbanki státust. A pénzüket korábban taktikusan megosztóknak egyedi határozatokkal kedvez a PSZÁF akkor is, ha az általuk kiválasztott bankok netán egyesülnek. Az utóbbi időben például – a kellő tőkeerő megteremtése érdekében – ismét egyre-másra olvadnak össze a takarékszövetkezetek, s ilyenkor (legfeljebb öt évig) az ugyanazon tulajdonosok kezében lévő betéteket továbbra is külön-külön kellene számításba vennie az OBA-nak. Ilyen döntés született az utóbbi hónapokban több takarékszövetkezet egyesülésekor is.

► az Európai Bizottság és az IMF is elengedhetetlennek tart, s amelynek szükséges mértékét a Pénzügykutató Zrt. 150-200 milliárd forintba becsüli. Még ha az a fideszes pr-szótárban továbbra sem kiigazítás, legalábbis a Matolcsy-féle MNB szerint ilyenre nincs szükség ahhoz, hogy a GDP-arányos államháztartási hiány a túlzottdeficit-eljárásból való kilépéshez szükséges szinten, 3 százalék alatt maradjon az idén, sőt jövőre is. Ez szerepel majd a Brüsszelnek a napokban benyújtandó konvergenciaprogramban is. Kérdés, átlát-e a szitán az Európai Bizottság. Mindenesetre az IMF legfrissebb jelentésében úgy véli, az Orbán-kormány helytelen eszközökkel, főként a külföldi cégekre kivetett egyszeri adókkal, és nem a kiadások visszafogásával nyomta le a hiányt. Ebből a The Wall Street Journal arra következtet, hogy Magyarország nem kerül ki a túlzottdeficit-eljárásból, tetejébe pedig még akár 500 milliárd forintnyi uniós támogatástól is eslehet.

A KORMÁNYZATI SIKERPROPAGANDA újabb megcáfolásaként február végén összegében rekordmagasra, 21 630 milliárd forintra – a GDP 80 százaléka körüli szintre – emelkedett az államadósság, ami a 3 ezermilliárd forintos magánnyugdíjpénztári vagyon einstandolása ellenére 10 százalékponttal nagyobb a válság előttinél. Az IMF szerint csak akkor csökkenhet, ha az államháztartási hiány 2015-re a GDP 2 százaléka alá olvadna. Ehhez azonban elengedhetetlen a gazdaság felpörgése, amihez a kamatcsökkentés önmagában nem elegendő alap, különösen, amikor a hitelezés csatornáit sérültek – állapítja meg az IMF. Az alacsony kamatkörnyezet az ingatlagpiaci helyzetben csak a forint leértékelődéséhez vezethet, ami viszont az állami devizatarozások magas, közel 45 százalékos aránya miatt tovább növelheti az államadósságot.

Márpedig nem kétséges, hogy a hat éves alelnöki mandátumát múlt szerdán kitöltött Karvalits Ferenc távozásával a monetáris tanácsban immár 7:1 arányban többségben lévő Matolcsyék folytatják a kamatcsökkentéseket. A HVG információi szerint addig, amíg a jegybanksi alapkamat le nem megy 5 százalékról 4-re. Az inflációs jelentés készítői nyíltan meg is üzenték, a 3 százalékos jegybanksi cél alatti pénzromlás és az alacsony gazdasági növekedés egyaránt a monetáris lazítás irányába mutat. A rezsicsökkentés, illet-

A MERCEDES KECSKEMÉTI ÜZEMÉBEN. Fékek, ellensúlyok nélkül

Ciprusi változat

Máig nincsenek igazán tisztában a ciprusi betétesek azzal, hogy mi lesz a sorsa a megtakarításaiknak. A számlánként 100 ezer eurós garancia alapján védeltséget élvező kisbetétesek ugyan nagyobb biztonságban érezhetik magukat, hiszen a kezdeti elképzelésekkel ellentétben az ő megtakarításaikat nem sújtják egyszeri adóval a 10 milliárd eurós EU-IMF-hitelcsomag fejében előírt ciprusi önrész előteremtéséhez. Azt viszont egyelőre nem tudják, hogy a kétheti zárva tartás után múlt csütörtökön kinyitott bankokból mikor vehetnek fel annyi készpénzt, amennyire szükségük van.

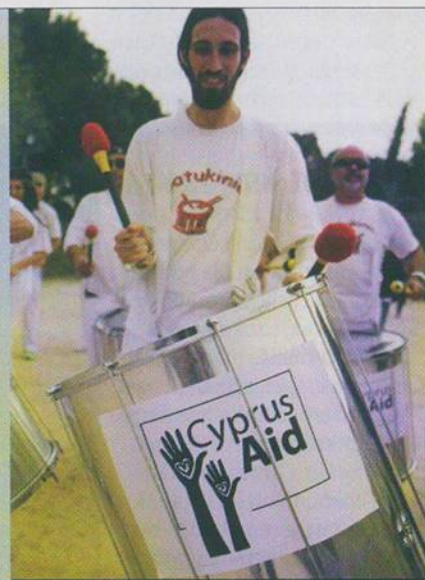
Rájuk is vonatkozik a pénzügyi összeomlás megelőzése érdekében bevezetett, minden ciprusi magán- és jogi személyre, továbbá a szigetország pénzügyi intézeteiben számlát vezető külföldiekre egyaránt kötelező tőkeviteli korlát. Amit a nicosiai kormány – az unió egyik alapelve, a tőke és a pénz szabad áramlását brüsszeli jóváhagyással felülírva – a múlt héten ideiglenes jelleggel, eredetileg egy hétre elrendelt. Egyes hírek szerint a várhatóan egy hónapig érvényben maradó intézkedések nyomán a pénzfelvételt napi 300 euróban korlátozták, a csekkebeváltást előbb felfüggesztették, majd 9 ezer euróban limitálták. Alkalmanként ezer euró készpénz vihető külföldre, ahol ciprusi kártyával havi 5 ezer euróig lehet fizetni. A jegybanki engedély nélküli céges pénzügyi tranzakciók maximuma 25 ezer euró.

Homály fedi viszont egyelőre, hogy az eurózónában példa nélküli válságkezelésért a két vezető,

többségi állami tulajdonú bank, a Bank of Cyprus és a Laiki Bank 100 euró fölötti betétesei mekkora árat fizetnek. Kétség sem fér hozzá, hogy a Laiki nagybetétesei járnak a legrosszabbul, megtakarításaik jáva részének búcsút inthetnek, a pénzügyi felszámolás vár, s némi pénzt legfeljebb csak a végső elszámolás lezárultával, évek múlva láthatnak. A Laiki 100 ezer euró alatti betéteiből feltőkésítendő első számú pénzügyi intézet, a Bank of Cyprus nagybetétesei valamivel kedvezőbb helyzetben érezhetik magukat: bár 100 ezer euró fölötti pénzeiket szintén befagyasztják, ennek legfeljebb 60 százaléka erejéig szavazati joggal bíró, osztalékra jogosító részvényt kapnak. Igaz, egy ma még teljesen értéktelen bankban. Egy ideig a fennmaradó hányadhoz sem férhetnek hozzá, bár kamatot elszámolnak utána; a tulajdonosok majd csak akkor rendelkezhetnek vele, ha a bank talpra állt.

Megfigyelők különösnek tartják, hogy a ciprusi bankrendszer alapját jelentő két bank nagybetétesein verik el a port, miközben szigetországszerte az a hír járja, hogy az esetenként kétes forrásokból származó, például orosz oligarchapénzeket nem ezekben, hanem kisebb, kevésbé szem előtt lévő bankokban helyezték el, amelyek sértetlenül megússzák. Kétségtelen ugyanakkor, hogy mindkét bank meglehetősen laza hitelpolitikát folytatott, nyaklító nélkül kölcsönözött képviselőknek, önkormányzatoknak, állami vállalatoknak, és arra is gyakran akadt példa, hogy ha ügyfeleik megszorultak, hajlandóak voltak eltekinteni a tartozás visszafizetésétől.

A sajátos válságkezelés politikai viharokat is kavart. Nikosz Anasztasziasz elnököt megvá-

CIPRUSI SEGÉLYKONCERTEN. Útik, vágják

dolták, hogy rokonainak cégei március közepén, bennfentes információk birtokában, közel 40 millió eurónyi összeget utaltak külföldre a két érintett bankból. Az állításokat az elnök visszautasította, és kész a vizsgálóbizottság elé állni. Mihailisz Szarrisz pénzügyminiszter, a Laiki Bank korábbi elnöke viszont kedden lemondott, mivel a bankválság kirobbanásának körülményeit vizsgáló bizottság az ő szerepére is kíváncsi. Előbb azonban Szarrisz még aláírta a hitelmegállapodást, amelynek értelmében a 10 milliárd eurós mentőcsomag első részletét májusban folyósítják, a hitelt 2,5 százalékos kamattal mellett 12 év alatt kell visszafizetni, ám a törlesztést 10 év múlva kell csak megkezdeni. ■

ve az ennek révén leszorított, februárban 2,8 százalékos infláció ugyan elsősorban kampánycélokat szolgál, ám erre hivatkozva Matolcsyék azt is bizonygathatják, hogy nincs inflációs veszély, tehát szabadon lehet a kamatokon faragni. Vagyis

azt, amivel Simorékat bíralták, hogy túlságosan az inflációra koncentrálnak – s azért nem akarnak lazítani –, most a saját érvrendszerükbe emelik. A megfélemlített stáb pedig ezt támogatja azzal, hogy az MNB még jövőre is 3 százalékos

inflációt vár – szemben a kutatók, elemzők döntő többségével, valamint az IMF-fel és az Európai Bizottsággal –, ami a recesszióellenes politikára utal.

Belevágna Matolcsy a kinevezése előtt imamalomszerűen ismételtgetett unortodox monetáris politikába is, vagyis abba, hogy a kamatsökkentések mellett az MNB Magyarországon eddig szokatlan módszerekkel – például a kereskedelmi bankoknak közvetlenül nyújtott hitelekkel – is élénkítse a gazdaságot. Csakhogy nem tudja, hogyan valósítsa meg ezt. Hogy a mikéntre az inflációs jelentésben nem találni még utalást sem, annak oka prózai: április 7-én zárul le az a kétfordulós pályázat, melynek során az új vezetés – központi bankokban meglehetősen szokatlan módon – a dolgozóitól vár monetáris politikai ötleteket. ■ **CSABAI KÁROLY**

Gazdasági prognózisok, százalék

	GDP*		Fogyasztói árak*		Háztartások fogyasztása*		Beruházások*		Államháztartási mérleg**	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
MNB	0,5	1,7	2,6	2,8	-0,4	1,0	-1,4	2,1	-2,9	-2,9
IMF	0	1,2	3,2	3,5	-0,9	0,5	-2,5	0,5	-3,2	-3,4
Európai Bizottság	-0,1	1,3	3,6	3,3	-0,5	0,5	-0,1	0,9	-3,4	-3,4
GKI	0	1,8	3,0	3,5	0	n. a.	-2,0	n. a.	-3,5	-2,9
Századvég	0	1,5	2,8	3,3	0,2	0,2	-1,3	1,2	-2,9	-2,7
Pénzügykutató	0,2	1,0	3,0	3,2	-1,0	n. a.	-2,0	n. a.	-3,3	n. a.
Kopint-Tárki	0	1,5	2,8	2,8	0,3	1,0	-3,0	0	-2,8	-2,9
Reuters-konszenzus***	0,1	1,4	2,9	3,1	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	-3,0	-3,1

*Éves változás, **A GDP százalékában. ***23 kutatóintézet és elemző előrejelzéseinek átlaga. Rövidítés: n. a. = nincs adat.
Forrás: költségvetési törvény, MNB, IMF, kutatóintézetek, elemzők